

Zelena Baranja / Zöld Baranya / Green Baranja/Baranya

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Udruge za zaštitu prirode i okoliša Zeleni Osijek i ni pod kojim uvjetima ne odražava stav Europske unije i/ili Upravljačkog tijela.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Udruge za zaštitu prirode i okoliša Zeleni Osijek i ni pod kojim uvjetima ne odražava stav Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Jelen kiadvány tartalmáért a Zeleni Osijek Természet- és Környezetvédelmi Egyesület felelős, semmilyen körülmények között nem tekinthető az Európai Unió és / vagy az Irányító Hatóság álláspontjának.

Jelen kiadvány tartalmáért a Zeleni Osijek Természet- és Környezetvédelmi Egyesület felelős, semmilyen körülmények között nem tekinthető a nem kormányzati szervezetekkel való együttműködést célzó kormányhivatal álláspontjának.

The content of this publication is the sole responsibility of Association for Nature and Environment Protection Green Osijek and can under no circumstances be regarded as reflecting the position of the European Union and/or the Managing Authority.

The content of this publication is the sole responsibility of Association for Nature and Environment Protection Green Osijek and can under no circumstances be regarded as reflecting the position of the Government Office for Cooperation with NGOs.

Uvod

Pred Vama se nalazi Vodič kroz prirodne, kulturne i umjetničke znamenitosti prekograničnog područja Baranje (Hrvatska i Mađarska) koji će Vam približiti sve ljepote Zele- ne Baranje. Upoznajte turističke destinacije, otkrijte skrivene kutke netaknute prirode, stoljetnu kulturnu baštinu i tradiciju, festivale i manifestacije, ali i neke nove znamenitosti poput land art instalacija duž turističkih ruta.

Vodič je izrađen u sklopu projekta „Zelena Baranja – Ozele- njavanje turističke ponude kroz inovativne proizvode u prirodnoj i krajobraznoj baštini“ koji u partnerstvu provode Udruga za zaštitu prirode i okoliša Zeleni Osijek, Nacionalni park Dunav-Drava i Općina Bilje.

Bevezető

Ez az útmutató füzet a magyarországi és horvátországi Baranya határmenti térségeinek természeti, kulturális és művészeti látnivalóit felvillantva a zöld Baranya szépségeit tárja elénk. Turisztikai látnivalókat ismerhetünk meg, felfedezhetjük az érintetlen természet rejtett zugait, évszázados kulturális örökségeket és hagyományokat, fesztiválokat és rendezvényeket, s mindezek mellett néhány új különlegességgel is találkozhatunk, mint

például a turistaútvonalak mentén létrehozott különleges land art installációkkal.

Ez az útmutató füzet a „Green Baranja – Greening the tourism through innovative products in joint nature and landscape heritage“ Interreg projekt segítségével, a Zele- ni Osijek Természet- és Környezet- védelmi Egyesület, a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság és Bellye Önkormányzata összefogása révén jöhetett létre.

Introduction

This Guidebook through natu- ral, cultural and art highlights of the cross-border Baranja area (Croa- tia and Hungary) will bring all the beauties of Green Baranja. Get to know tourist destinations, discover hidden corners of pristine nature, centuries-old cultural heritage and tradition, festivals and events, but also some new attractions like land art installations along the tourist routes.

This Guidebook is developed within the project „Green Baranja – Greening the tourism through inno- vative products in joint nature and landscape heritage“ in partnership between Association for Nature and Environment Protection Green Osi- jek, Duna-Drava National Park and Bilje Municipality.

Kuća u prirodi Zlatna Greda

Samo 30 minuta vožnje od središta Osijeka, a opet miljama daleko od užurbanog gradskog života, smjestila se Kuća u prirodi (Eko centar) Zlatna Greda - pomno osmišljen koncept koji pruža praktična iskustva suživota čovjeka i prirode, mjesto učenja, novih spoznaja, ali i zabave, opuštanja. Zahvaljujući svojoj izvrsnoj lokaciji Kuća u prirodi služi kao ulaz u tajanstveni svijet Kopačkog rita, i to njegovog manje poznatog sjevernog dijela, prepunog gustih poplavnih šuma ispresijecanih rukavcima i tršćacima koji vrve životom na svakom koraku. Kuća u prirodi u velikoj mjeri funkcionira kroz praktične primjere održivog razvoja,

poput obnovljivih izvora energije, odvajanja otpada, pročišćavanja vode, socijalnog poduzetništva i odgovornog poslovanja.

Udruga za zaštitu prirode i okoliša Zeleni Osijek osnovala je Eko centar Zlatna Greda 2003. godine kao bazu za aktivnosti zaštite prirode i okoliša, edukacije te poticanja održivog razvoja na području srednjeg Podunavlja. Napuštenu i derutnu zgradu bivše uprave pustare Zlatna Greda počeli su obnavljati članovi i zaposlenici Udruge uz pomoć brojnih volontera te sufinanciranje kroz različite projekte iz domaćih i stranih izvora. Nakon završetka cjelovite obnove vanjskog i unutarnjeg dijela Eko centra 2016. godine službeno je otvoren i novi koncept edukativno ekoturističkog centra i izletišta „Kuća u prirodi Zlatna Greda“ koji se otad sustavno nadograđuje novim sadržajima i programima.

Sadržaji i programi Kuće u prirodi Zlatna Greda:

- Smještaj s 46 ležaja
- Restoran s lokalnom gastronomskom ponudom
- Adrenalinski park na dvije razine
- Zip line i umjetna stijena za penjanje
- Veslanje kanuima i kajacima
- Škole u prirodi - edukativni programi za učenike s temama iz područja zaštite prirode, okoliša te održivog razvoja
- Pješačenje kroz močvaru i poplavne šume
- Promatranje i fotografiranje životinja
- Teambuilding programi
- Vožnja biciklima kroz prirodu
- Organizacija različitih festivala i manifestacija

Kuća u prirodi Zlatna Greda
Zlatna Greda 16, 31329 Zlatna Greda (Lug)

Tel: +385 31 627 113

Mob: +385 97 795 9989

www.zlatna-greda.org

Zlatna Greda Természeti Központ

A Zlatna Greda Természeti Központ egy körültekintéssel megtervezett projekt, amely ember és természet együttélésének gyakorlati meg tapasztalását teszi lehetővé tanulás és felismerés révén, ugyanakkor szórakozást és kikapcsolódást is nyújtva. Eszék városközpontjától mindössze 30 percnyi autózásnyira helyezkedik el, a nyüzsgő városi élettől mégis fényévekre van. Tökéletes elhelyezkedése révén a Természeti Központ a Kopácsi Rét rejtélyes világának és kevésbé ismert északi részének bejáratául szolgál, amely sűrű síkvidéki erdőkkel, folyókanyarulatokkal, nádasokkal van tele, s ahol lépten-nyomon az élet nyomaiba botlunk. A Természeti Központ a fenntartható fejlődés gyakorlati példáit jelentős mértékben alkalmazza illetve használja, így például megújuló energiaforrásokat, szelektív hul-

ladékgyűjtést, szennyvizkezelést, társadalmi szerepvállalást, és felelős üzleti magatartást.

A Zeleni Osijek Környezet- és Természetvédelmi Szervezet 2003-ban hozta létre a Zlatna Greda Ökocentrumot, környezet- és természetvédelmi, oktatási, és a fenntartható fejlődést a Közép-Duna-völgy területén elősegítő tevékenységeinek bázisául. A Szervezet tagjai és alkalmazottai önkéntesek segítségével és különböző hazai és nemzetközi projektforrások társfinanszírozásának felhasználásával megkezdtek az egykori Zlatna Greda puszta elhagyott és leromlott majorépületének renoválását. Miután befejeződött az Ökocentrum teljes külső és belső felújítása, 2016-ban hivatalosan is megnyílt az új koncepció

mentén kialakított Zlatna Greda Természeti Központ oktatási és ökoturisztikai és kirándulóközpontja, amelyet üzemeltetői azóta is folyamatosan újabb létesítményekkel és programokkal gazdagítanak.

Programlehetőségek és szolgáltatások a Zlatna Greda Természeti Központban:

- Szállás 46 fő részére
- Helyi ételeket kínáló étterem
- Kétszintes adrenalin-park
- Zip-line (drótköteles csúszópálya) és mászófal
- Kenuzás és kajakozás
- Iskola a természetben – természetismereti és környezetvédelmi témájú foglalkozások
- Gyalogtúrák az ártéri erdőben
- Természetfotózás
- Csapatépítő programok
- Kerékpározás a természetben
- Fesztiválok és rendezvények szervezése

Zlatna Greda
Természeti Központ
Zlatna Greda 16, 31329 Zlatna
Greda (Lug/Laskó)
Tel: +385 31 627 113
GSM: +385 97 795 9989
www.zlatna-greda.org

Zlatna Greda House in Nature

Zlatna Greda House in Nature – a concept carefully designed which enables practical pieces of experience with respect to the cohabitation between a man and nature, it is a place to learn, acquire new understandings, but also place for fun and relaxation. It is located only 30 minutes' drive from Osijek's city centre, and yet miles away from the busy city life. Due to its excellent location, the House in Nature represents the entrance into the mysterious world of Kopački Rit and its less familiar northern part which is full of thick lowlands intersected with the meanders and pieces of reed beds which are full of life on every step of the way. To a great extent, House in Nature operates through practical examples of the sustainable development such as renewable sources of energy, waste separation, water purifying, social entrepreneurship and responsible business activity.

Association for environment and nature protection Green Osi-

jek founded Zlatna Greda Eco Centre in 2003 as a base for activities involving environment and nature protection, education and fostering sustainable development in the area of Middle Danube. The members and employees of the Association with the assistance of volunteers and with the co-financing through different projects from domestic and foreign sources started renovation of the deserted and frail building of the previous Zlatna Greda puszta administration. After the complete renovation of the Eco centre from the inside and outside was finished, a new concept of the educative and ecotourist centre and excursion site Zlatna Greda House in Nature was officially opened in 2016 which is

since, constantly upgraded with new facilities and programs.

Facilities and programs in Zlatna Greda House in Nature:

- Accommodation with 46 beds
- Restaurant with local gastronomy
- Two-level adrenaline park
- Zip-line and artificial climbing wall
- Canoeing and kayaking
- School in Nature – educational programs with the topics of nature and environment protection and sustainable development
- Hiking through wetlands and floodplain forests
- Wildlife watching and photography
- Teambuilding programs
- Cycling in nature
- Organization of various festivals and events

Zlatna Greda House in Nature
Zlatna Greda 16, 31329 Zlatna Greda (Lug)

Tel: +385 31 627 113

GSM: +385 97 795 9989

www.zlatna-greda.org

Park prirode Kopački rit

Kopački rit smješten je u Baranji, na sjeveroistoku Hrvatske, u trokutu što ga čine Drava i Dunav. Jedno je od najvećih preostalih močvarnih područja na europskom kontinentu. Zbog očuvanosti ritskog ekosustava, velike biološke raznolikosti i izuzetne znanstvene i ekološke vrijednosti, Kopački rit je 1967. godine zaštićen kao upravljani prirodni rezervat, a kasnije i park prirode. Park obuhvaća 23.000 hektara, od čega je 7.000 ha zaštićeno statusom Posebnog zoološkog rezervata.

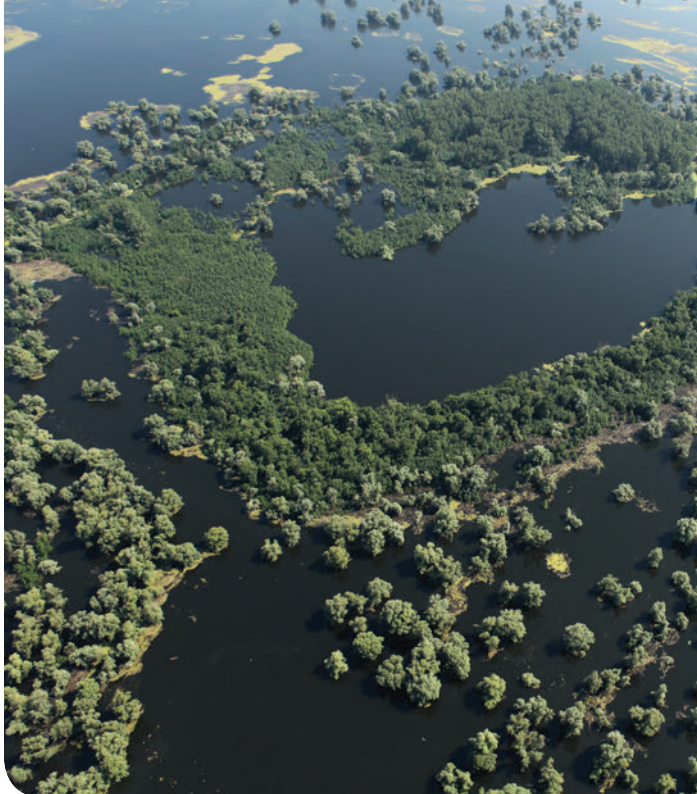
Kopački je rit uz Deltu Dunava najvažnije mrjestilište za 44 vrste riba. Obilje riba privlači i obilje ptica, naročito močvarica, koje se u velikom broju gnijezde u ovom području. Na području Kopačkog rita zabilježeno je 297 vrsta pti-

ca, od kojih 141 vrsta redovno ili povremeno gnijezdi u ritu. Više od 400 biljnih vrsta čini ogromnu vegetacijsku raznolikost, od gustih poplavnih šuma vrba i topola, stoljetnih hrastova u sjevernom

dijelu, do nepreglednih tršćaka i šarenila močvarne vegetacije, različitih u svako godišnje doba.

UNESCO prekogраниčni rezervat biosfere Mura – Drava – Dunav

Prekogраниčni rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav proglašen je 2012. godine između Hrvatske i Mađarske. Ovo je drugi hrvatski rezervat biosfere, nakon planine Velebit. Rezervat biosfere nominiran je UNESCO-u ispred pet zemalja (Austrija, Slovenija, Hrvatska, Mađarska, Srbija) te će nakon službenog proglašenja postati prvo

su najvećem broju gnijezdećih parova orla štekavca u kontinentalnoj Europi, ali i ostalih ugroženih vrsta poput male čigre, crne rode, dabra, vidre i gotovo izumrle jesetre. Rezervat s više od 10 zaštićenih područja duž ovih rijeka naglašava njihovu ekološku važnost uključujući i svjetski poznati Park prirode „Kopački rit” na ušću Drave i Dunava, Regionalni park „Mura-Drava” u Hrvatskoj, Specijalni rezervat prirode „Gornje Podunavlje” u Srbiji te Nacionalni park „Dunav-Drava” u Mađarskoj, kao i Natura 2000 područja u Sloveniji i Austriji.

Kopácsi Rét Természeti Park

A Kopácsi Rét a horvátországi Baranyában, az ország északkeleti részén, a Dráva és a Duna összefolyása képezte háromszög, a „Drávaszög” területén található. Európa egyik legnagyobb még

meglévő vizesélőhely-együttese. Ökoszisztéma-védelmi szerepe, nagy biodiverzitása, és különleges tudományos és ökológiai jelentősége miatt a Kopácsi-rét 1967-ben természetvédelmi terület, később pedig természeti park lett. Területe 23 000 hektár, melyből 7000 hektár különleges zoológiai rezervátum formájában élvez védelmet.

A Duna-delta mellett a Kopácsi-rét jelenti mintegy 44 halfaj legfontosabb ivőhelyét. A rengeteg hal rengeteg madarat vonz, különösen vízimadarakat, amelyek igen nagy számban költenek a területen. Összesen 297 madárfaj él itt, melyből 141 rendszeresen vagy alkalmászerűen költ is a Kopácsi-rét területén. A több mint 400 növényfaj hatalmas flóradiverzitást jelent: dús, artéri nyarasoktól és füzesektől, az északi részeken évszázados tölgyektől kezdve a hatalmas kiterjedésű nádasokig, és a vizes élőhelyeknek az év minden szakában más-más képet mutató szinpompás növényzetéig.

zajedničko zaštićeno područje na svijetu koje dijeli i kojim zajednički upravlja pet zemalja. Također će s ukupno 886 400 ha postati najveće europsko riječno zaštićeno područje. Rijeke Mura, Drava i Dunav čine 700 km dug „zeleni pojas”, koji je također poznat pod nazivom „Europska Amazona”. Protežući se kroz Austriju, Hrvatsku, Mađarsku, Srbiju i Sloveniju, donji tokovi Drave i Mure te povezani dijelovi Dunava su ekološki najvažnija europska riječna područja. Spajaju više vrijednih prirodnih i kulturno-loških krajolika svih pet zemalja te tako postaju simbolom njihova zajedništva.

Ovdje nalazimo rijetka prirodna staništa poput velikih poplavnih šuma, riječnih otoka, šljunčanah i pješćanih sprudova, obala, rukavaca i mrtvica. Ova staništa dom

Mura-Dráva- Duna Határonkon Átnyúló UNESCO Bioszféra Rezervátum

A Mura-Dráva-Duna Határonkon Átnyúló UNESCO Bioszféra Rezervátumot 2012-ben Horvátország és Magyarország között hirdették ki, a Velebiték után Horvátország második bioszféra rezervátumaként. A Bioszféra Rezervátumot az UNESCO elé most öt ország terjesztette fel (Ausztria, Szlovénia, Horvátország, Magyarország, Szerbia), és hivatalos kihirdetése után az első olyan határon átnyúló védett terület lesz, amelyen öt ország osztozik, és amelyet öt ország közösen igazgat. Összesen 886 400 hektáros területével egyúttal ez lesz a legnagyobb európai fo-

lyóvízi védett terület is. A Mura, Dráva és a Duna együtt 700 km hosszú zöld folyosót is alkot, amit „Európa Amazonasa” néven is emlegetnek. A Dráva és a Mura alsó folyása és a dunai szakaszok ökológiai szempontból Európa legjelentősebb folyóvízi élőhelyei, amelyek Ausztrián, Horvátországon, Magyarországon, Szerbián és Szlovénián húzódnak keresztül. Az öt ország további értékes természeti területeit és kulturális értékekben bővelkedő tájait kötik össze, és ezáltal a bioszféra rezervátum a közös értékek és az összekapcsoltság szimbólumává is válik.

Területén ritka természeti területekkel találkozni: kiterjedt vizes élőhelyekkel, folyami szigetekkel, kavicszátonyokkal, homokpadokkal, magaspartokkal, folyó mellékágakkal és holtágakkal. Európa szárazföldi területeit tekintve ezeken az élőhelyeken él a legtöbb rétisas költőpár, s emellett további veszélyeztetett fajok is,

mint a kis csér, a fekete gólya, a hód, a vidra, és a már csaknem kihalófélbe szorult viza. A rezervátum 10-nél is több folyó menti védett területet jól hangsúlyozza a rezervátum ökológiai jelentőségét, köztük a világhírű Kopácsi Rét Természeti Parkkal a Duna és a Dráva összefolyásánál, a horvátországi Mura-Dráva Regionális Parkkal, a szerbiai Gornje Podunavlje különleges természetmegőrzési területtel, a magyarországi Duna-Dráva Nemzeti Parkkal, valamint Szlovénia és Ausztria Natura 2000 védett területeivel.

Kopački Rit Nature Park

Kopački Rit is located in Baranya, on the northeast of Croatia, in a triangle made from Drava and Danube. It is one of

the biggest remaining wetlands in Europe. Due to its ecosystem preservation, big biodiversity and exquisite scientific and ecological value, Kopački Rit is protected as a managing nature reserve in 1967, and later as a nature park. The Park encompasses 23 000 hectares, of which 7 000 hectares is protected with Special Zoological Reserve status.

Kopački Rit is, with the Danube delta, the most important fish nursery for 44 types of fish. Plenty of fish attracts plenty of birds, especially wetland birds which hatch in great number in that area. There are 297 types of birds, 141 of which regularly or occasionally hatch in Kopački Rit. More than 400 floral sorts make huge plant diversity, from thick lowlands of willows and poplars, hundred-year-old oak trees in northern part to vast reed beds and colourfulness of wetland vegetation which is always different in every season of the year.

Transboundary UNESCO Biosphere Reserve “Mura-Drava- Danube”

Transboundary UNESCO Biosphere Reserve “Mura-Drava-Dan-

ube” was declared in 2012 between Croatia and Hungary. That is Croatia's second's biosphere reserve after Velebit Mountain. Biosphere Reserve is nominated to UNESCO in front of five countries (Austria, Slovenia, Croatia, Hungary, Serbia) and will, after the official announcement, become the first mutually protected area in the world, the one which is shared and mutually administered by five countries. Also, it will become the biggest European riverine protected area with the total of 886 400 hectares. Rivers Mura, Drava and Danube make 700 km long „green belt“ which is also known as „Amazon of Europe“. The lower flows of the Drava and the Mura, and Danube-related parts are ecologically the most important European riverine areas when stretching through Austria, Croatia, Hungary, Serbia and Slovenia. They connect more valuable natural and cultural landscapes of the five countries and in such a way, become a symbol of their collectiveness.

There one could find rare natural habitats such as big wetlands, river islands, gravel banks and sand banks, banks, side-arms and oxbows. Those habitats are the home of the largest number of nesting couples of white-tailed eagles in continental Europe, but also other endangered species such as little tern, black stork, beaver, otter and almost extinct, sturgeon. Reserve with over 10 protected areas, alongside those rivers, emphasises their ecological importance including world known Kopački Rit Nature Park at the estuary of the Drava and the Danube, as well as the „Mura-Drava“ Regional Park in Croatia, the Special Nature Reserve „Gornje Podunavlje“ in Serbia, the „Danube-Drava“ National Park in

Hungary, and the Natura 2000 area in Slovenia and Austria.

Nacionalni park Dunav-Drava

Šesti mađarski nacionalni park utemeljen je 1996. godine s ciljem zaštite poplavljenih područja rijeka Dunava i Drave. Dinamičke sile utjelovljene u dvjema rijekama stoljećima su stvarale jedno od najvećih močvarnih sustava poznatih danas u Europi koji se proteže u obliku vrpce uzduž obiju rijeka i nastavljaajući na jug s druge strane državne granice. Bogata flora i fauna, pogotovo ve-

lika raznolikost ptica, tipična je za močvarna područja.

Područje operative Uprave Nacionalnog parka Dunav-Drava pokriva gotovo 1.5 milijuna hektara. Zaštićena područja premašuju 100 tisuća hektara od čega je 50 tisuća hektara pod najvećom zaštitom (Nacionalni park). Na-

cionalni park uz Dunav proteže se južno od ušća rijeke Sió do mađarske granice i uzduž čitave rijeke Drave. U prilog tome ide i pet područja zaštićenog krajolika (strana Boronke, Istočni Mecsek, Zapadni Mecsek, Zselic i Južni Mezőföld). 19 zaštićenih prirodnih područja može se naći na području operative.

Uz aktivnosti vezane uz zaštitu prirode, Uprava Nacionalnog parka Dunav-Drava od svog osnutka stavlja naglasak na edukaciju o okolišu te na ekoturizam. Kako bi odgovorila na sve veću potražnju za edukacijom na temu okoliša i za ekoturizmom, Uprava neprestano stvara poučne staze, gradi suvremene centre za posjetitelje, osigurava izlete s vodičem, organizira konferencije, radionice i kampove za mlade, objavljuje letke, brošure, karte i sl. Svake godine Uprava Nacionalnog parka Dunav-Drava organizira redovite programe kao što su primjerice promatranje neba noću, vožnje kanuima te mnoštvo prezentacija za podizanje svijesti. Uprava Nacionalnog parka Dunav-Drava smatra da je važno sudjelovati u događajima (konferencije, sajmo-

vi, festivali i sl.) koji se organiziraju u njihovom području operative. Takva događanja omogućuju ostajanje u kontaktu s mještanima. Ekoturizam je učinkovito sredstvo osnaživanja mjesnih zajednica i postizanja održivog razvoja i to putem povećanja kapaciteta građenja i prilika za zaposlenje.

Uprava Nacionalnog parka Dunav-Drava sudjelovala je u Programu brendiranih proizvoda nacionalnog parka koji je aktualan u cijeloj Mađarskoj od 2013. Cilj je Programa podržati mjesna poduzeća i proizvođače koji djeluju u područjima zaštite prirode, povećati vrijednost njihovih proizvoda za prodaju te proširiti njihove tržišne mogućnosti. U našem području, Program se očituje kroz različita dobra poput sirupa, marmelada, sireva, pesta, biljnih čajeva, drvenih igračka i drvenih ukrasa, kao i samoprodučenih mađarskih proizvoda Grey Cattle (salame, kobasice, šunke i jetrene hrenovke), a svi su napravljeni od prirodnih proizvoda koji potječu iz

operativnog područja Uprave nacionalnog parka Dunav-Drava.

A Duna-Dráva Nemzeti Park

Magyarország hatodik nemzeti parkja az 1996-ban megalakult Duna-Dráva Nemzeti Park. Hosszú, szalagszerűen elnyúló területeinek értékeit meghatározza az élő és holt víz: az árvízi területek gazdag növény- és állatvilága, különösen a madárfajok gazdagsága jellemzi. A folyók mentén húzódó vizes élőhelyek egész Európában egyedülálló értéket képviselnek.

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság illetékességi területe közel 1,5 millió hektárnyi kiterjedésű. A védett területek összesen megközelítik a 90 ezer hektárt, amiből a legmagasabb védettségű kategóriát jelentő nemzeti park

közel 50 ezer hektárt ölel fel. A nemzeti park területe a Duna folyó mentén a Sió-torkolattól az országhatárig tart, míg a Dráva folyó teljes magyarországi szakasza nemzeti parki védelmet élvez. Igazgatóságunk öt tájvédelmi körzetet (Boronka-melléki, Nyugat-Mecsek, Kelet-Mecsek, Zselici, Dél-Mezőföldi) felügyel, megközelítőleg 40.000 hektáron. Az illetékességi területen 19 természetvédelmi terület található.

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság tevékenységei között a természetmegőrzési tevékenység mellett fontos szerepet kap a környezeti nevelés, az ismeretterjesztés és a környezetbarát, természetközeli idegenforgalom. A természeti értékek és sok esetben az azokon alapuló hagyományos gazdálkodási formák megismertetését túraútvonalak, tanösvények, tematikus térképek, kiadványok, továbbá szakmai rendezvények, konferenciák segítik. Az évente megszervezett állandó programok – pl. szakvezetéses túrák, kenu-túrák, ismeretterjesztő előadások mellett az igazgatóság rendszeresen részt vesz különböző esemé-

nyeken, fesztiválokon, vásárokon. Ezek az események jó alkalmat kínálnak a helyi lakosokkal való kapcsolattartásra, az ismeretterjesztésre, a szemléletformálásra. A mennyiség mellett tartalmában is bővülő ökoturisztikai és környezeti nevelési kínálat elősegítheti azt, hogy a helyi közösségekben kialakuljon a természeti értékekkel szemben tanúsított felelős magatartás.

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság részese a 2013 óta működő, egész Magyarországot lefedő Nemzeti Parki Termék Védjegy programnak. Ennek célja a természetvédelmi oltalom alatt álló területeken működő helyi vállalkozások és gazdálkodók támogatása, eladásra szánt termékek megbecsülésének növelése, piaci lehetőségeinek bővítése. A programban a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság működési területén előállított alapanyagokból készült szörpök, lekvárok, sajtok, pesztók, teák, fajtékók és fa dísz tárgyak, valamint saját előállítású szürkemarha termékek (szalámik, kolbászok, sonkák, májasok) képviselhetik magukat.

Duna-Dráva National Park

The sixth Hungarian national park was founded in 1996 to protect the flood lands of the rivers Danube and Drava. Centuries of dynamic forces represented by the two rivers have created one of the largest wetland systems known today in Europe, stretching in a ribbon-like shape along both rivers and continuing in the south beyond the state border. Wetland areas are characterised with a rich fauna and flora, and an especially high diversity of birds.

The operational area of the Duna-Dráva National Park Directorate covers almost 1.5 million hectares. The protected areas exceed 100 thousand hectares from which 50 thousand hectares are

under the highest level of protection (National Park). The National Park along the Danube extends south from the mouth of the River Sió to the Hungarian border, and along the whole of the River Drava. In addition, there are 5 Landscape Protection Areas (Boronka-side, Eastern Mecsek, Western Mecsek, Zselic and South Mezőföld). 19 Nature Conservation Areas can be found in the operational area.

In addition to nature conservation activities, Duna-Drava National Park Directorate has laid great emphasis on environmental education and ecotourism since its foundation. In order to meet the increasing demand for environmental education and ecotourism, the Directorate continuously creates study trails, builds up-to-date visitor centres, provides guided tours, organizes conferences, workshops and youth camps, and publishes leaflets, brochures, maps, etc. Each year, Duna-Drava National Park Directorate organizes regular

programmes e.g. dark sky observation, canoe tours, and a series of awareness-raising presentations. Duna-Drava National Park Directorate lays great emphasis on participating in events (conferences, fairs, festivals, etc.) organized in its operational area. These events provide opportunities to keep in touch with local people. By

increasing local capacity building and employment opportunities, ecotourism is an effective tool for empowering local communities and to achieve sustainable development.

Duna-Drava National Park Directorate has participated in the National Park Branded Products programme which has been running across entire Hungary since 2013. The aim of this program is to support local enterprises and producers operating in nature protected regions, to enhance the appreciation of their products for sale, and to broaden their market opportunities. The program is represented in our region by various goods including syrups, jams, cheeses, pestos, herbal teas, wooden toys and wooden decorations as well as self-produced Hungarian Grey Cattle products (salamis, sausages, hams and liverwursts), all made from natural primary products originating from the operational area of Duna-Drava National Park Directorate.

Općina Bilje

Općina Bilje dio je šire prirodno geografske cjeline Baranje, smještene na krajnjem sjeveroistočnom dijelu Republike Hrvatske. Smjestila se na samo 5 km od grada Osijeka, uz lijevu obalu rijeke Drave, s naseljima: Bilje, Kopačevo, Vardarac, Lug, Podunavlje, Kozjak, Tikveš i Zlatna Greda. Upravo jedinstveni i pomalo neobični nazivi sami za sebe govore o zanimljivoj i specifičnoj povijesti svakog pojedinog mjesta kao i o multikulturalnoj šarolikosti naroda koji su nastanjivali ovo područje, a čija je baština očuvana do danas. Smještena uz sami rub Parka prirode Kopački rit, općina Bilje bilježi brzorastuće turističke rezultate iz godine u godinu. Turistički je najrazvijenija općina u Baranji, ali i u Osječko-baranj-

skoj županiji. Na području općine Bilje registrirano je više od 40 turističkih objekata, od čega je 43 privatnih smještaja, hotel sa 4****, 6 restorana, kamp odmoriste, konjički klub, 2 izletišta, eko centar i nekoliko cafe barova. Turistička djelatnost na području Općine, osim pružanja usluge smještaja kapaciteta 423 ležaja, uz bogatu gastronomsku ponudu, nudi i mogućnost usluge organiziranja različitih aktivnosti prema zahtjevima gostiju, a što je značajan pokretač ekonomskom razvoju svih mještana. S 18110 noćenja i 8712 dolazaka stranih i domaćih turista u 2018. godini, svake godine raste i broj jednodnevnih posjetitelja. U 2016. godini Općina Bilje postaje top-destinacija kontinentalnog turizma, te bilježi povećanje razine turističke ponude i sadržaja što je pridonijelo tome da se iz godine u godinu postiže rekordan broj posjetitelja na brojnim manifestacijama Općine. Prirodne ljepote, povijesna baština, gastronomija i

mnoge značajne manifestacije otkrivaju bogatu kulturnu, prirodnu i gastronomsku baranjsku ponudu koja Općinu Bilje čini idealnim mjestom za avanturiste, lovce, ribolovce, bicikliste, „gastronoma-de“ i zaljubljenike u prirodu.

Mnoge ljubitelje aktivnog odmora susrest ćete na biljskim biciklističkim stazama. Vijugave ceste koje isprespjećaju pašnjake i guste šume svjedoče o pažnji koju stanovništvo posvećuje aktivnom životu. Biciklistička staza od Osijeka do Bilja, međunarodne biciklističke rute "Panonski put mira" i "Dunavska ruta", te ljepota krajolika oduševit će ljubitelje biciklizma koji posjete Općinu Bilje. Ponuda se usmjerava ka razvoju cikloturizma, što znači da većina iznajmljivača u našoj općini ima prilagođen smještaj s bike&bed ponudom (smještaj i popravak bicikala, prostor za sušenje odjeće i putne opreme, dostupne informacije o vremenu, lokacijama te biciklističkim stazama te mogućnost iznajmljivanja bicikala). U Bilju se nalazi i jedina „pump-track“ staza za bicikliste u Baranji. Osim biciklizma, posjetiteljima željnim

aktivnog odmora omogućeno je i daljnjsko i sportsko jahanje, vožnja fijakerom, šetnje po šetnici Bijelog lopoča, kao i kanuing i vožnja čamcima po Biljskom jezeru. Jedna od brojnih mogućnosti za aktivni odmor u ovom području specifičan je povratak prirodi kroz ribolov. Naročito dobri uvjeti za taj oblik sportske rekreacije postoje na Biljskom jezeru – Stara Drava, u mjestu Tikveš, Zlatnoj Gredi, u Podunavlju koji omogućuju ribičima vrhunске doživljaje i užitke.

Neposredna blizina jednog od najljepših hrvatskih parkova prirode natjerat će vas da istražite njegove ljepote. Među zelenilom Kopačkog rita doživite rijetku i netaknutu floru i faunu, očuvanu od nametljivog tempa današnjice. Kopački rit funkcionalna je turistička destinacija, posebice zanimljiv kao mjesto za odmor, sportsko-rekreativne aktivnosti, atraktivne plovidbe

Kopačkim jezerom i vrlo popularno promatranje i snimanje ptica.

Bellyei járás

A bellyei járás Horvátország északkeleti részén terül el, és a Baranya nevezetű nagyobb földrajzi régió részét képezi. A járás Eszék-től mindössze 5 km-re, a Dráva bal partján található, és az alábbi települések tartoznak hozzá: Bellye (Bilje), Kopács (Kopačevo), Várदारóc (Vardarac), Laskó (Lug), Dunai-puszta (Podunavlje), Keskenyerdő (Kozjak), Tökös (Tikveš) és Bokrosbát (Zlatna Greda). Ezek a különös, némiképp talán szokatlan helységnevek az egyes települések érdekes, egyedi történetét, valamint az itt letelepült, örökségüket máig megőrzött népek multikulturális sokféleségét tükrözik. A bellyei járás a Kopački Rét természeti park határán fekszik, és az ideérkező turisták száma évről évre nő. A horvátországi Baranya teljes területén, de egész Észak-Baranya megyét tekintve is ez a legfejlettebb turistacélpont. Turisztikai szolgáltatást nyújtó létesítmények között 43 magán szálláshely, egy négycsillagos szálloda, 6 étterem, egy kemping, egy lovas klub, 2 piknik helyszín, egy ököcentrum, és több kávézó található. A nyújtott szolgáltatások között 423 ágyas kapacitás és gazdag gasztronómiai kínálat található, de emellett a bellyei járásban rendelésre is biztosítanak különféle turisztikai tevékenysé-

geket, ami mind jelentős hajtóerőt képvisel a helyi közösségek gazdasági fejlődésében. A 2018-as év során 18110 vendégéjszakát és 8712 külföldi és hazai vendég bejelentkezést regisztráltak, de az egynapos turisták száma is évről évre nő. A 2016-os évben a belyeyi járás lett a legjobb szárazföldi idegenforgalmi célpont, s mind a turisztikai kínálatban, mind pedig a létesítmények tekintetében egyre emelkedett a színvonal. Ez a javuló tendencia a járás területén rendezett különféle események tekintetében rekordszámú látogatószámot eredményezett. A természeti erőforrásokra, a történelmi örökségre, a gasztronómiára és további értékes elemekre épülő programok alapján jól felfedezhető a régió gazdag kulturális, természeti és gasztronómiai kínálata, amelyek a Belyeyi járást a kalandkeresők, vadászok, horgászok, kerékpárturázók, gasztronómák érdeklődésű turisták és természetszeretők számára ideális célponttá teszik.

Belye kerékpárútjain nagy számban találkozhatunk az aktív kikapcsolódást kedvelő túrázókkal. A réteken és sűrű erdőkön át vezető, kanyargós ösvények jól mutatják, hogy a helyiek különös figyelmet szentelnek az egészséges, aktív életmódnak. Az Eszék-Belye kerékpárút, a nemzetközi „Béke Pannon kerékpárút”, a „Dunai Kerékpárút” és a csodálatos táj elbűvöli a Belyeyi járást felkereső kerékpározókat. A kerékpáros turizmus gyors fejlődésnek indult a járásban, s ez azt is jelenti, hogy a szállásadók jelentős részénél „bike

and bed” kínálatot is találunk (kerékpár tároló és javító műhely, ruha és útikellék szárító helyiség, tájékoztatás a várható időjárásról, kerékpárutakról és kerékpárkölcsonzési lehetőségekről). Belyén egy épített pumptrack kerékpárpálya is található, az egyetlen ilyen hullámpálya horvátországi Baranyában. A kerékpározáson kívül az aktív túrázást kedvelők választhatnak lovaglást, lovaskocsizást, túrázást a Fehér tündérrózsza kiépített ösvényen, vagy kenuzhatnak, kishajós kiránduláson vehetnek részt a Belyeyi-tavon. Az itteni jellegzetes

tájon az egyik legkülönlegesebb kikapcsolódási mód a horgászat. Az aktív turizmus eme formájához a legideálisabb feltételek állnak rendelkezésre a Bellyei-tónál illetve Ó-Drávánál, Tököspusztánál, Bokrosánál és Dunai-pusztánál, mely helyszíneken a sporthorgászok különleges élményekben részesülhetnek.

Horvátország egyik legszebb természeti parkja is itt van a szomszédban, és természeti szépségeinek felfedezésére sarkall. A Kopácsi-rét ritka természetes növény- és állatvilága védett

terület részeként nyújt menekvést a mindennapi élet nyüzsgése elől. A Kopácsi rét bejárattott turistacélpont, amely kikapcsolódást, sportot és rekreációt, kishajós kirándulásokat és nagy kedveltségnek örvendő madarászútiratokat kínál.

Bilje Municipality

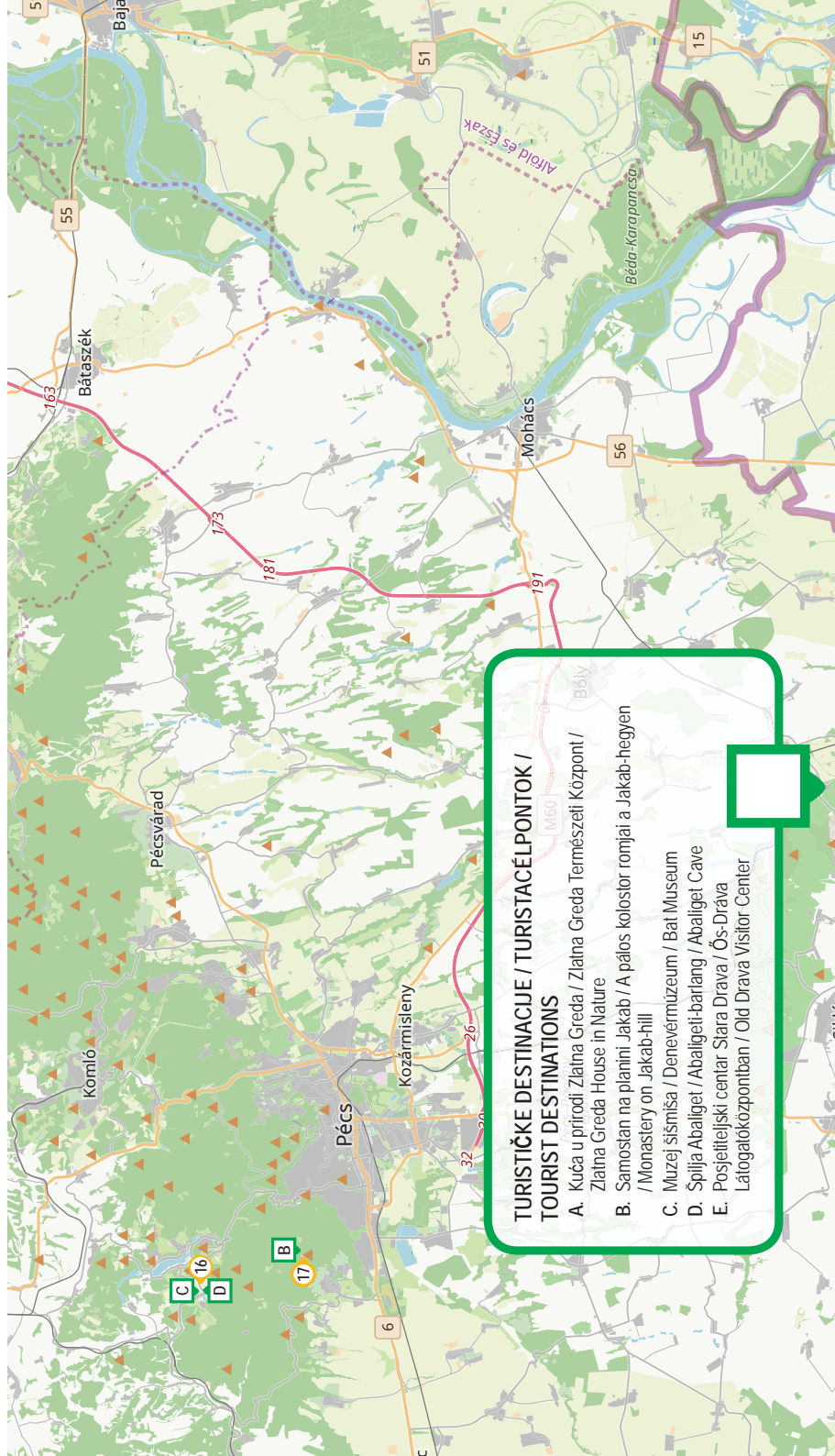
Bilje municipality is part of a wider geographical region called Baranya, situated in north-eastern

Croatia. The municipality is only 5 km from Osijek, on the left bank of the Drava River containing the following settlements: Bilje, Kopačevo, Vardarac, Lug, Podunavlje, Kozjak, Tikveš and Zlatna Greda. The unique and somewhat unusual names present the interesting and specific history of each settlement, as well as the multicultural diversity of nations, who settled in this area and whose heritage has been preserved until today. Bilje municipality, situated on the boundary of Kopački rit Nature Park, has an increasing number of tourist arrivals year by year. It is the most developed tourist destination in Baranya but also in Osijek-Baranya County. More than 40 tourism-related facilities have been registered, among which 43 private accommodations, a 4-star hotel, 6 restaurants, a campsite, an equestrian club, 2 picnic spots, an eco-centre and several café bars. Besides offering services of accommodation with 423 beds and rich gastronomy, Bilje municipality can also offer other tourism activities upon request, which represents a significant driving force for the economic development of the local community. Having 18110 overnight stays and 8712 arrivals of foreign and domestic tourists in 2018, the number of day-trippers is increasing year by year. In 2016, Bilje municipality becomes the best destination of continental tourism and registers an increasing standard of its tourist offer and facilities. This increase resulted in a record numbers of visitors at different events organised within the municipality.

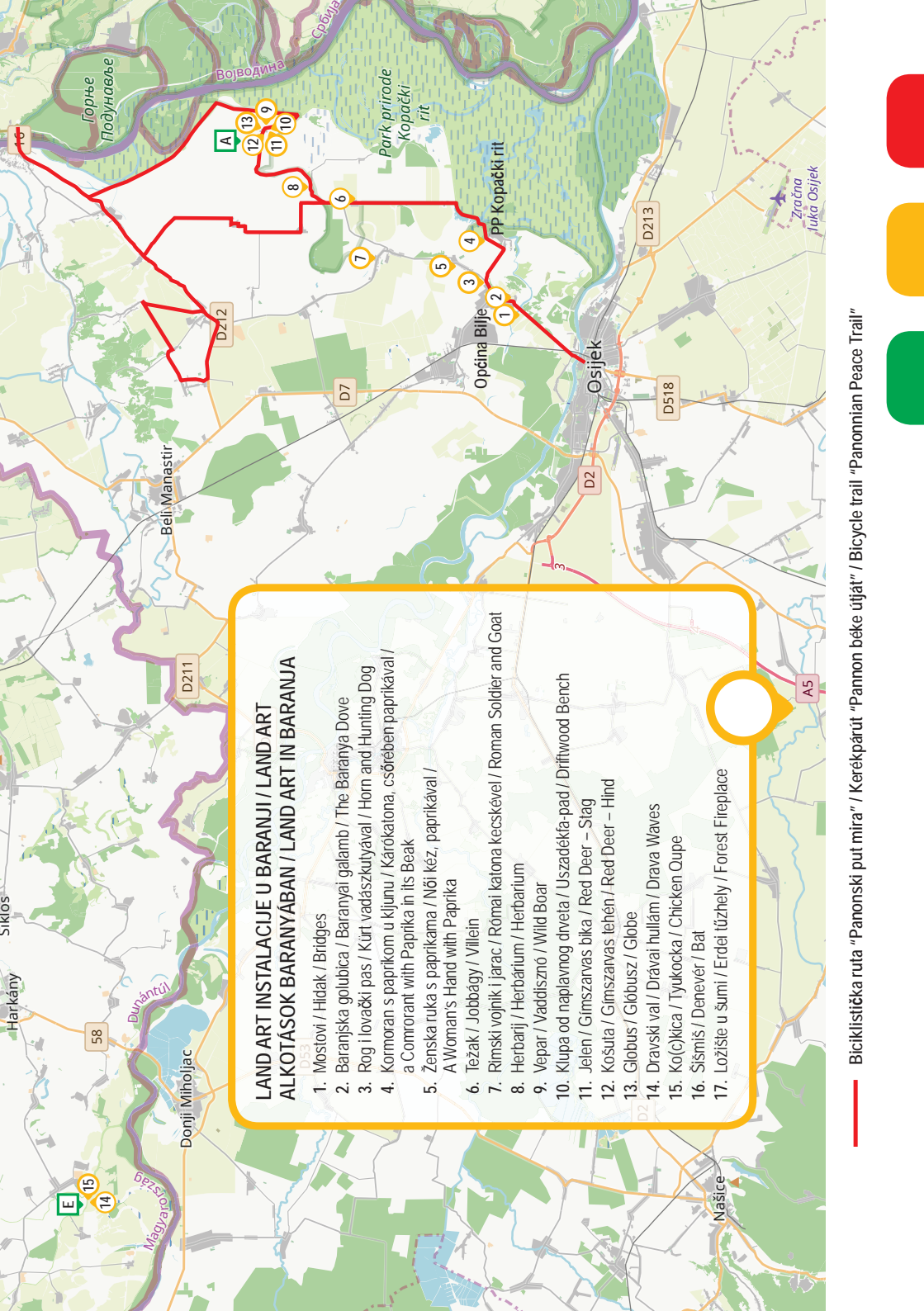
Zelena Baranja – Turističke i land art destinacije
Zöld Baranya – Turisztikai és land art látnivalók
Green Baranja – Tourist and Land art destinations

Karta / Térkép / Map

**TURISTIČKE DESTINACIJE / TURISTACÉLPONTOK /
TOURIST DESTINATIONS**

- A. Kuća u prirodni Zlatna Greda / Zlatna Greda Természeti Központ /
Zlatna Greda House in Nature
- B. Samostan na planini Jakab / A pátos kolostor romjai a Jakab-hegyen
/ Monastery on Jakab-hill
- C. Muzej šišmaša / Denevérmúzeum / Bat Museum
- D. Spilja Abaliget / Abaliget-barlang / Abaliget Cave
- E. Posjetilječki centar Stara Drava / Ős-Drava
Látogatóközpontban / Old Drava Visitor Center

LAND ART INSTALACIJE U BARANJI / LAND ART ALKOTÁSOK BARANYÁBAN / LAND ART IN BARANJA

1. Mostovi / Hidak / Bridges
2. Baranjska golubica / Baranyai galamb / The Baranya Dove
3. Rog i lovački pas / Kürt vadászkutyúval / Horn and Hunting Dog
4. Kormoran s paprikom u kľunu / Karókatona, csőrében paprikával / a Cormorant with Paprika in its Beak
5. Ženska ruka s paprikama / Női kéz, paprikával / A Woman's Hand with Paprika
6. Težak / Jobbágy / Villein
7. Rimski vojnik i jrac / Romai katona kecskével / Roman Soldier and Goat
8. Herbarij / Herbárium / Herbarium
9. Vepar / Vaddisznó / Wild Boar
10. Klupa od naplavnog diveta / Uszadékfa-pad / Driftwood Bench
11. Jelen / Gimszarvas diveta / Uszadékfa-bika / Red Deer – Stag
12. Košuta / Gimszarvas tehén / Red Deer – Hind
13. Globus / Globusz / Globe
14. Dravski val / Drávai hullám / Drava Waves
15. Kočica / Tyukocka / Chicken Coupe
16. Šišmiš / Denevér / Bat
17. Ložište u šumi / Erdői tűzhely / Forest Fireplace

The natural resources, historical heritage, gastronomy and other valuable events discover the rich cultural, natural and gastronomic offer of the region, which makes Bilje municipality an ideal place for adventurers, hunters, anglers, cyclists, "gastro nomads" and nature lovers.

You will meet many fans of active holidays along the bicycle routes found in Bilje. Winding paths, leading through meadows and thick woods, represent the way the locals pay special attention to a healthy and active life. The bicycle route from Osijek to Bilje, the "Pannonian Peace

Route" as an international route, "The Danube Route" and the beautiful scenery will enchant the cyclists, who choose to visit Bilje municipality. Cyclotourism, as a form of tourism, is rapidly developing in the municipality, which means that most of the accommodation providers have a "bike & bed" offer (storage and repair shed for bicycles, a drying room for laundry and travelling equipment, information about the weather forecast, locations of bicycle routes and services for renting bicycles). A "pump-track" can be found in Bilje, as the only pump track for bikers in Baranya. Apart from bicycle riding, visitors as fans of active holidays can take part in horse riding, horse carriage riding, hiking along the White Water-Lily Boardwalk, and canoeing as well as small boat tours at the local Bilje Lake. One of the most specific activities for enjoying this iconic nature is through angling. Ideal conditions for this form of active holiday can be found at the Bilje Lake – Old Drava, at Tikveš, Zlatna Greda and in Podunavlje, where sport anglers gain supreme experience and joy.

One of the most beautiful nature parks in Croatia is in the immediate vicinity and will persuade you to explore its natural beauties. You may experience the rare and wild flora and fauna of Kopački rit as a preserved protected area from the hectic pace of life. Kopački rit is a functional tourist destination for leisure, sport and recreation, boat tours and very popular bird watching tours.

Pustara Zlatna Greda

Pustare su specifična radnička naselja koja su građena na području Baranje sredinom 19. stoljeća za potrebe poljoprivrednog dobra Belje. Svaka pustara sastojala se od upravnog, proizvodnog i stambenog dijela građeni u stilu klasične industrijske arhitekture 19. stoljeća, po čemu su se znatno razlikovale od tipičnih podunavskih i baranjskih sela. Pustare su svojevrsni „spomenici“ ekonomskog razvoja Baranje u 19. stoljeću te svjedoče o intenzivnoj poljoprivrednoj i industrijskoj proizvodnji tog vremena.

Pustara Zlatna Greda nalazi se na sjevernom ulazu u Park prirode Kopački rit, unutar mreže

Zlatna Greda Puszta

A „puszta“ különleges, a horvátországi Baranya területén, többek között a bellyei járásban a 19. század közepén létesített mezőgazdasági munkásteleplések, majorságok neve. Valamennyi ilyen „puszta” hivatalból, műhelyekből és lakóépületekből tevődött össze, amelyeket a 19. századi klasszikus iparos építészeti stílusban építettek, s emiatt nagyban eltérnek a tipikus Duna-vidéki és baranyai falusi épületektől. Baranya 19. századi gazdasági fejlődésének egyfajta emlékművei e majorságok, s egyben az akkori idők intenzívvé váló mezőgazdasági és ipari termelésének tanúságtevői is.

Zlatna Greda majorsága a Kopačsi Rét Természeti Park északi bejáratánál található, NATURA

NATURA 2000 te UNESCO-vog Prekograničnog rezervata biosfere Mura-Drava-Duna, a 2011. proglašena je zaštićenom kulturnom baštinom Republike Hrvatske, čime se pozicionirala kao atraktivno naselje s mnoštvom potencijala za razvoj u domeni zaštite prirodne i kulturne baštine.

2000 terület, és Mura-Dráva-Duna Határokön Átnyuló UNESCO Bioszféra Rezervátum része, 2011-ben pedig a Horvát Köztársaság védett kulturális javai közé sorolták. Épp fentiek miatt vált vonzó, a természet- és a kulturális örökségvédelem érdekében jól hasznosítható, komoly fejlesztési potenciállal rendelkező objektummá.

Zlatna Greda Puszta

Pusztas are specific work settlements built in Baranya region in the middle of 19th century for the purposes of agricultural property – Belje. Every puszta is combined of the administrative, manufacturing and residential part built in the spirit of classical industrial architecture of the 19th century, and because of that, is differed significantly from the typical Danubian and Baranya villages. Pusztas are “monuments of its kind” of the Baranya’s economic development in the 19th century, and they witness the intensive agricultural and industrial manufacture of the time.

Zlatna Greda puszta is located on the northern entrance of Kopački Rit Nature Park, within NATURA 2000 and Transboundary UNESCO Biosphere Reserve “Mura-Drava-Danube” network, and in 2011 it was declared a protected cultural good in Republic of Croatia. That is what placed it as

an attractive settlement with a lot of potential for the development in a field of natural and cultural heritage protection.

Špilja Abaliget i Muzej šišmiša

Špilja Abaliget je jedna od najpoznatijih i najpopularnijih prirodnih znamenitosti na južnom prekodunavskom području. Koristi se kao važno odmaralište šišmiša i stoga je domaćinom stotinama šišmiša u zimskom periodu. Postoje izleti s vodičem u trajanju od sat vremena koji nude pristup špilji. Muzej šišmiša kojim upravlja Uprava nacionalnog parka Dunav-Drava nalazi se u Abaligetu u zaštićenom području Zapadni Mecesek. Uz pomoć INTERREG projekta Green Baranja, zgrada Muzeja u potpunosti je renovirana, uključujući i izložbe koje educiraju o prirodnoj povijesti šišmiša.

Staze za šetanje oko zgrade su ponovno popločene, a nove klupe, kante za otpad, i informativne ploče su instalirane. Kako bi zadržala svoj fokus, izložba o šišmišima u potpunosti je obnovljena: interaktivna, IT oprema i instalacije se koriste kako bi što učinkovitije ispričale o misterioznom, a nekima i zastrašujućem svijetu šišmiša. U Muzeju postoji novi set opreme za nadzor šišmiša i mjesto je pogodno za posjetitelje jer ima novi dostupan toalet, prostor za čuvanje prtljage i stalak za bicikle.

Novosti u Posjetiteljskom centru Stara Drava

Posjetiteljski centar Stara Drava u Szaporcu educira šire mase o prirodnim vrijednostima rijeke Drave – Nacionalni park – kao i

Mnogi od posjetitelja tumaraju po području na biciklima putujući po biciklističkim rutama omogućujući pristup području – npr. EuroVelo 13, Biciklistička ruta od 3 rijeke. Mogućnost osvježanja nudi se biciklistima kod tuševa i svlačionica koje se nalaze pokraj glavne zgrade Centra za posjetitelje Stara Drava u Szaporcu, a koje su ugrađene uz pomoć Green Baranja INTERREG projekta 2019. i dostupne su turistima besplatno tijekom otvaranja Centra.

Drugi novi tip usluge koju nudi Centar za posjetitelje jest da se manji popravci na biciklima mogu obaviti na licu mjesta koristeći opremu u najmu – stalak za popravak i alate.

Nova pogodnost tuširanja dostupna je zasigurno i za turiste na vodi koji stižu putem potoka Fekete viz. Najnoviji elementi Centra za posjetitelje su biljni pano i priručnik za stabla, kao i narodne igre za djecu i instalacija korita rijeke.

Ostaci samostana pavlinskog reda na planini Jakab

Unatoč prirodnim vrijednostima, planina Mecsek čuva sjećanja na povijesnu prošlost također. Planina Jakab, najviši dio zapadnog Mecseka, mjesto je za utvrde iz željeznog doba i mjesto za pokapanje, ali to je ujedno i mjesto gdje su ostaci samostana jednom pronađeni i korišteni od strane pavlina, jedinog mađarskog reda. To je mjesto zaštićeni spomenik od

1951. te je dijelom područja zaštitila priroda od 1977., a od 2004. ulazi pod arheološku zaštitu također. Ostaci Samostana pavlinskog reda generacijama su poznato i popularno odredište za setnju, a u koje je lako dostupno turistima.

Ostaci samostana neprestano su izloženi ekstremnim uvjetima vremena zbog čega propada zbuka među građevnim kamenjem, a što posljedično, vodi do urušavanja zidova. Kako bi se to spriječilo, s vremena na vrijeme, potrebno je popraviti štetu koju je priroda izazvala te na taj način popraviti izdržljivost ostataka zgrade. Takvi radovi očuvanja bili su mogući 2019. kroz financiranje koje je omogućeno Green Baranja INTERREG projektom koji osigurava opstanak arhitektonskih vrijednosti u desetljećima koja dolaze.

održivim načinima ratarstva na prirodnim područjima u obliku koji se temelji na iskustvu. Interaktivna izložba, izložba tradicionalnih životinja na farmi, poučne staze i edukativne sesije o okolišu, kao i aktivni programski izbori su tu kako bi asistirali u učenju o prirodi.

Aktivni odmor posjetiteljima pruža igralište, otvoreno ložište te područja za odmor u blizini glavne zgrade zajedno sa sportskom opremom koja se iznajmljuje.

is megtalálható, a vendégek kényelmét akadálymentes WC, csomagmegőrző, kerékpártároló is szolgálja.

Újdonságok az Ős-Dráva Látogató- központban

A Szaporcán található Ős-Dráva Látogatóközpont a Dráva folyó – a nemzeti park – természeti kincseit, valamint az azokra épülő, fenntartható hagyományos gazdálkodási formákat, módszereket mutatja be élményközpontú formában. Interaktív kiállítás, őshonos háziállat-bemutató, tanósvények, változatos aktív programok, környezeti nevelési foglalkozások segítik az ismeretek elsajátítását. A főépületnél kialakított játszótér, a tűzrakóhelyek és pihenőhelyek, a kölcsönözhető sporteszközök és játékok a vendégek kikapcsolódását segítik. Az ide ellátogató

Abaligeti- barlang és Denevérmúzeum

Az Abaligeti-barlang Dél-Dunántúl egyik legismertebb és legnépszerűbb természeti látványossága. A barlang jelentős denevérpihenő, a téli időszakban denevérek százai figyelhetők meg benne. A barlang óránként induló vezetések keretében látogatható. A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság által működtetett Denevérmúzeum a Nyugat-Mecsek Tájvédelmi Körzetben, Abaligeten található. A Green Baranja INTERREG pályázat segítségével 2019-ben teljes megújuláson esett át a múzeum épülete, és benne a denevérek életét bemutató kiállítás. Az épület felújításra került, új burkolatot kaptak a múzeumot körülvevő járdák, valamint

padok, hulladéktárolók, információs táblák kerültek kihelyezésre. A denevérek világát bemutató kiállítás – tematikáját megtartva – teljesen megújult, informatikai alapú interaktív eszközök, installációk segítik a denevérek titokzatos, egyesek számára félelmetesnek tűnő világának megismerését. A múzeumban új, denevérmonitorozásra alkalmas eszközcsoport

turisták közül sokan kerékpárral barangolják be a vidéket, a térséget feltáró kerékpáros túraútvonalakon haladva – pl. EuroVelo 13, Három Folyó Kerékpáros Túraútvonal. A kerékpározók számára kínál felhívulési lehetőséget a Szaporcán található Ős-Dráva Látogatóközpont főépülete mellett a Green Baranja INTERREG pályázat segítségével megépített zuhanyzó és öltöző, amelyet a látogatóközpont nyitvatartási idejében ingyenesen használhatnak a turisták. A látogatóközpont további új szolgáltatása, hogy a kerékpárok kisebb hibáit helyben kölcsönözhető kerékpárjavító eszközökkel – szerelőállvány, szerszámkészlet – lehet megjavítani. Az új zuhanyzót a kerékpárosokon kívül természetesen a Fekete-vízen evező vizeitúrázók is igénybe vehetik. A látogatóközpont legújabb elemei a gyógynövényes forgató és a fakalauz, valamint a gyerekek számára kikapcsolódást nyújtó népi játékok és a „meder installáció”.

A pálos kolostor romjai a Jakab-hegyen

A Mecsek a természeti kincsek mellett a történelmi múlt emlékeit is őrzi. A Jakab-hegyen – a Nyugat-Mecsek legmagasabbra emel-

kedő részén – vaskori földvár és halomsír-mező található, valamint nem utolsó sorban itt állnak az egyetlen magyarországi alapítású szerzetesrend, a Pálosok kolostorának romjai. A terület 1951 óta műemléki, 1977 óta természetvédelmi védettséget élvez, továbbá 2004 óta régészeti védelem alatt is áll.

A pálos kolostor romjai szabadon látogathatóak, generációk óta a kirándulók közismert és közkedvelt célpontja. A kolostor romjai folyamatosan ki vannak téve az időjárás viszontagságainak, a kötőanyagok pusztulásának következtében a falak leomlása következhet be. Ezért bizonyos időközönként szükséges a természet erői nyomán jelentkező állagromlás kijavítása, az építmények ellenállóságának növelése. A konzerváló munka 2019-ben, a Green Baranja INTERREG pályázat segítségével megvalósulhatott, biztosítva az építészeti értékek fennmaradását az előttünk álló időszakban.

Abaliget Cave and Bat Museum

The Abaliget Cave is one of South-Transdanubia's best known and most popular natural sights. Serving as an important bat resting site, it hosts hundreds of bats in the winter period. There are hourly guided tours offering access to the cave. The Bat Museum operated by Duna-Drava National Park Directorate is located in Abaliget, in the West Mecsek Landscape Protection Area. With the help of the Green Baranja INTERREG project, the museum building was completely renovated, including the exhibition educating about the natural history of bats. The walkways around the building were re-paved, and new benches, litter bins and information boards were

installed. Its main focus being entirely retained, the exhibition about bats was completely renewed: interactive, IT-based equipment and installations are used to tell more effectively about the mysterious, to some maybe daunting, world of bats. There is also a new set of bat monitoring equipment in the museum, and the place has become more visitor-friendly, with a newly created accessible toilet, a luggage storage facility and a bicycle rack.

Novelties in the Old-Drava Visitor Centre

The Old-Drava Visitor Centre in Szaporca educates the wide audience about natural values of river Drava – the national park – as well as the sustainable ways of farming based on the natural areas, in an experience-based form. An interactive exhibition, a display

of traditional farm animals, study trails and environmental education sessions as well as an array of active programme choices are all there to assist learning about nature. A playground, open air fireplaces and resting areas near the main building, along with sports equipment for rent contribute to the active relaxation of visitors. Many of the tourists visiting here wander around in the region on bicycles, travelling on bike routes allowing access to the region – e.g. EuroVelo 13, Three Rivers Bicycle Route. Refreshment possibilities are offered for cyclists by the showers and dressing rooms located beside the main building of the Old Drava Visitor Centre in Szaporca, implemented with the help of the Green Baranja INTERREG project

in 2019, and available for tourists for free during the opening hours of the visitor centre. Another new type of service offered by the visitor centre is that minor repairs required for bicycles can be done on spot using equipment – repair stand and tools – for rent. Most certainly, the new shower facility is available also for water tourists arriving on the Fekete-víz stream. The most recent elements of the visitor centre are the herb scroller and the tree guide, as well as the folk games for children and the “riverbed installation”.

Pauline monastery ruins on Jakab-Hill

Besides natural values, Mecsek Mountains preserve memories from the historic past too. Jakab-Hill, the highest part of West-Mecsek is a place for Iron Age fortifications and burial places, but also this is where the ruins of the monastery once established and used by the Paulines, the only Hungarian-founded order, stand. The place has been a protected monument since 1951, and has been part of a nature conservation area since 1977. In 2004 it was brought under archaeological protection as well.

Freely accessible for tourists, the ruins of the Pauline monastery have been a well-known and popular hiking destination for generations. The ruins of the monastery are continuously exposed to the extremes of weather, causing the deterioration of the mortar among

the building stones and eventually leading to the collapse of walls. To prevent this, from time to time it is necessary to repair the damage caused by nature, thus improving the endurance of what remains of the building. Such preservation works were made possible in 2019 through the funding provided by the Green Baranja INTERREG project, ensuring the survival of the architectural values in the decades to come.

Bilje je prepoznatljivo po bogatoj gastronomiji i kulturnoj baštini:

Dvorci: Dvorac Savojski je sagradio princ Eugen 1707.–1712. Pretpostavlja se da je arhitekt dvor-

ca J. L. von Hildebrandt. Dvorac Tikveš izgrađen je u duhu romantičarskog historicizma u 19. st. s manjim, tzv. lovačkim i glavnim dvorcem, te perivojem i šetnicom do lovačke vile.

Jedinstvena stepolika livadna fitocenozna na Biljskom groblju zauzima otprilike 0,5 ha i jedina je stepolika livada u Hrvatskoj koja broji oko 140 biljnih vrsta od kojih su neke rijetke i ugrožene (crnkasta sasa, išarana perunika, mađarski divokozjak) zbog čega je proglašena spomenikom prirode.

Sakralne građevine: katolička crkva Bezgrešnog Začeca Blažene Djevice Marije iz 1775. zaštićeni je spomenik kulture; Reformirana kršćanska crkva u Lugu s povijesnim parkom, obiluje podacima o prošlosti sela; Reformatska kršćanska crkva Kopačevo, jedna od kolijevki reformatskog kršćanstva ovih prostora.

Ova bogatstva su dio poznatih manifestacija Općine koje okupljaju veliki broj ljudi: Etno susreti u Bilju - skup kulturno umjetničkih

društava cijele regije, Dan dvorca Eugena Savojskog koji slavi srednjovjekovnu kulturu, Ribarski dani u Kopačevu, Advent bez struje, Čudesna šuma u Zlatnoj Gredi, itd.

Belye gazdag természeti és kulturális öröksége közismert:

Kastélyok: A belyei Savoyai-kastélyt 1707-1712 között építette Savoyai Jenő herceg. A kastély építése valószínűleg J. L. von Hildebrandt lehetett. A Tökösi kastély a 19. században, historizáló-romantikus stílusban épült, és vadászúria, történelmi park, valamint a kastély és a vadászúria között kiépített sétányok egészítik ki.

A belyei temető különleges sztyeprét vegetációja az egyetlen valódi sztyeprét egész Horvátországban. Területén 140 növényfaj fordul elő, köztük ritka vagy veszélyeztetett fajokkal (mezei kőkörcsin, tarka nőszirm, magyar zergevirág), ami miatt védett természeti területté nyilvánították.

Egyházi épületek: Az 1775-ben épült Áldott Szűz Mária Szeplőtelen Fogantatása katolikus templom védett kulturális örökség; Laskó református temploma, körülötte történelmi kerttel és a település történetére vonatkozó nagy mennyiségű feljegyzéssel;

Kopács református temploma az egyik legkorábbi református templom ezen a vidéken.

A vidék sokszínűségét a járás számos, sok érdeklődőt vonzó rendezvénye mutatja be és jeleníti meg: Belyei Néprajzi Találkozó – a régió népi együttesinek találkozója, Savoyai Jenő Kastély Napja a középkori kultúrát ünnepli, Kopácsi Halászkok Napja, Villanyfény-mentes Adventi Vásár, Varázslatos Erdők Borkrosháton, stb.

Bilje has been recognised for its rich gastronomy and cultural heritage:

Castles: The Savoy Castle was built by Prince Eugene from 1707 to 1712. The architect of the castle was possibly J. L. von Hildebrandt. Tikveš Castle was built in Historical Romance Style in the 19th century together with a hunting lodge, historical park and

paths leading from the main castle to the hunting lodge.

A unique meadow of steppe phytocenosis at the local cemetery in Bilje is the only steppe meadow in Croatia counting 140 plant species among which some are rare and endangered (the Small Pasque Flower, the Iris, the Hungarian Leopard's Bane) and was declared as a natural monument.

Sacral buildings: the Immaculate Conception of the Blessed Virgin Mary Catholic Church from 1775 under Cultural Heritage Protection; the Reformed Christian Church in Lug with a historical park and rich data about the history of the settlement; the Reformed Christian Church in Kopačevo, one of the first reformed Christian churches in this area.

The abundance of this area is presented at different famous events of the municipality, gathering many visitors: Ethnographic meeting in Bilje – a gathering of folk groups of the entire region, Day dedicated to Eugene of Savoy's Castle which celebrates medieval culture, Fishermen's Days in Kopačevo, Christmas Fair with no electricity, Magnificent woods in Zlatna Greda etc.

Land Art

Land art kao umjetnički pokret počeo se razvijati kasnih 1960ih u Sjedinjenim Američkim Državama kao dio postmodernističkog razvoja. Monumentalna djela su najviše bila postavljena u prirodi, van naseljenih područja, a s ciljem da privuku pozornost ljudi te da ih inspiriraju. Okidači za stvaranje takvih umjetničkih komada mnogo puta bili su problemi u okolišu, novi fenomen te ere. Uskoro je pokret stigao i u Europu. Zanimljivo je to što nije trebalo dugo prije no što se pojavio i u Mađarskoj, preko Željezne zavjese. Južno prekodunavsko područje, osim što ima mnogo vrijednih spomenika, ujedno je i važno područje suvremene umjetnosti. Iz nekog razloga, strane kulturne politike komunističkog područja omogućile su umjetnicima nešto slobode u stvaranju inspiracijskih komada. Na taj način Skulpturni park Nagyharsány, važno središte za kreativnu umjetnost iz druge polovice 20. st., stvoren je 1968. na rubovima planine Szársomlyó blizu

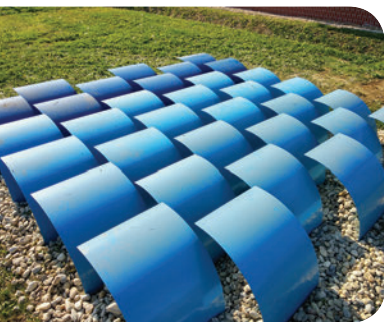
Villányja gdje priroda i umjetnost zajedno stvaraju neobičnu jedinicu koja je i domaćinom nekoliko land art djela.

Europski land art nije tako uniforman, složen i monumentaln kao američki, već predstavlja raznolike istraživačke izlete u prirodu koji se osvrću na odnos između čovjeka, umjetnosti i prirode. U duhu toga, četiri land art komada stvorena su uz pomoć sredstava Green Baranja INTERREG projekta iz 2019.: "Dravski val" i "Ko(c)kica" u Centru za posjetitelje Stara Drava, "Ložište u šumi" na planini Jakab, i "Šišmiš" u Abaliget.

Pustara Zlatna Greda sa svojom specifičnom industrijskom arhitekturom te prirodno okruženje gustih poplavnih šuma, bara, tršćaka, mnoštvom divljih životinja koje slobodno lutaju ovim krajem savršena je inspiracija brojnim umjetnicima za njihovo stvaralaštvo. Upravo iz tih razloga, jedna od glavnih aktivnosti projekta „Zelena Baranja“ bila je izrada umjetničkih instalacija u prostoru. Svaka instalacija na kreativan način tumači prirodne i kulturne fenomene srednjeg Podunavlja. Tako na samom početku svih turističkih ruta iz Osijeka prema Baranji nailazimo na instalaciju „Mostovi“ koja predstavlja stare drvene pilone koji su služili kao potporni stupovi mostova koji su premošćivali nekad ogromno močvarno područje Dunava i Drave. Sedam stupova također predstavlja i sedam naselja Općine Bilje u kojima su postavljene ostale instalacije, te se ispod svakog stupa nalaze geografske koordinate lokacija ostalih

instalacija s piktogramom. Na ovaj način, instalacija „Mostovi“ služi i kao putokaz svim posjetiteljima koji kreću iz Osijeka kako bi mo-

gli pronaći ostale instalacije duž svog putovanja. Na samom ulazu u kuću u prirodi Zlatna Greda nalazi se instalacija „Vepar“ u nadnaravnoj veličini, inače vrlo čest stanovnik dunavskih poplavnih šuma. Tu su također jelen i košuta u prirodnoj veličini – najzanimljiviji predstavnici velikih kopnenih životinja ovog područja. Model klupe od naplavnog drveta načinjen od flexstone-a tumači važnu ulogu naplavnog drveta uz obale rijeka, od staništa za brojne životinje, do bogatstva nutrijenata koje voda dobiva iz drveta. Instalacija „Globus“ predstavlja planet Zemlju, te ima edukativnu i didaktičku svrhu – pomoću nje učenici, ali i svi posjetitelji Eko centra mogu provjeriti svoje znanje geografije te, koristeći magnete s fotografijama i kratkim opisima najvećih ekoloških prijetnji opstanku planeta postaviti ih na odgovarajuću poziciju i naučiti na koji način svaka od njih utječe na ekosustav te na koji način se možemo boriti protiv ne-

gativnih trendova koji su zahvatili život na našem planetu.

U Bilju se nalaze „Baranjska golubica“ i „Rog i lovački pas“. Golubica je simbol bogate arheološke baštine, suživota u multikulturalnosti; Rog i lovački pas simbol su duge lovne tradicije i organiziranog gospodarenja divljači.

U Kopačevu je „Kormoran s paprikom u kljunu“, instalacija od 3 dijela: riblji rep simbol je alasa i važnosti ribolova, glava kormorana najveće kolonije kormorana u Hrvatskoj, a paprika u kljunu je simbol mljevene paprike - zaštitnog znaka cijele Općine.

„Ženska ruka s paprikama“ u Vardarcu simbol je vrijednog rada žena u poljoprivredi na ovom području koje je poznato po kvalitetnoj proizvodnji mljevene paprike te se naziva i crveno zlato.

„Težak“ je postavljen u Kozjaku i simbol je poljoprivrede i pustara - specifično planski građenih radničkih naselja na području Općine. Uz Težaka su ptice - simbol Kopačkog rita, najvažnijeg ornitološkog rezervata Hrvatske.

U Lugu se nalazi „Rimski vojnik i jarac“ koji govore o arheološkom nalazištu iz rimskog razdoblja i cesti Teufels weg (Đavolji

put). Stanovnici nisu znali kako su putevi nastali pa su kružile legende o vražjoj pomoći. Zato uz vojnika stoji i jarac.

Posljednja instalacija je „Herbarij“ u Tikvešu. Simbolizira biološku raznolikost područja Kopačkog rita u kojemu raste preko 140 vrsta biljaka, a mnoge među njima su rijetke.

Land art alkotások Baranyában

A land art mint művészeti irányzat az 1960-as évek végén indult útjára az Egyesült Államokban. A túlnyomórészt monumentális alkotásokat a természetben hozták létre, lakott területektől távol. Céljuk a figyelemfelkeltés, a gondolatébresztés volt, az alkotások létrehozását sokszor az abban a korszakban újdonságként megjelenő környezetvédelmi kérdések inspirálták. Az irányzat Európába is hamar eljutott, érdekes módon a vasfüggöny mögötti Magyarországon is igen hamar megjelent.

Dél-Dunántúl a műemléki értékek mellett a kortárs művészet fontos területe, az időszak „sajátos“ kultúrpolitikája különös módon itt bizonyos fokig teret engedett a művészek számára a szabad alkotásra, gondolatébresztő művek létrehozására. Így jöhetett létre a Szársomlyó Villány felőli lábánál a huszadik század második felének jelentős alkotó-

központja, az 1968-ban alapított Nagyarsányi Szoborpark, ahol a természet és a művészet sajátos egységet alkot, és ahol néhány land art alkotás is megtalálható.

Az európai land art nem olyan egységes, komplex, és monumentális, mint az amerikai, inkább sokféle felfedező kirándulás a természetbe, amely az ember, a művészet és a természet viszonyát kutatja. Utóbbi gondolatok szellemében került megalkotásra 2019-ben a Green Baranya INTERREG pályázat segítségével négy alkotás: a „Drávai hullám“ és a „Tyúkocka“ az Ős-Dráva Látogatóközpontban, az „Erdei tűzhely“ a Jakab-hegyen, valamint a „Denevér“ Abaligetén.

Zlatna Greda majorsága a maga különleges iparszerűltis építészeti jellegével és dús vizes élőhelyekkel, tavakkal, nádasokkal, szabadon vándorló vadállatokkal magába foglaló természeti környezetével a művészek számára is tökéletes inspirációt jelent az alkotáshoz. Eppen emiatt lett a Green Baranya projekt egyik fő tevékenység-vonulata a szabad térben elhelyezett művészi installációk létrehozása. Az installációk mindegyike kreatív interpretációját adja a Közép-Duna-völgyi területek természeti és kulturális jegyeinek. Az Eszék-Baranya turistautvonallal kiindulási pontjánál találjuk a „Hidak“ című installációt, mely alkotás az egykor hatalmas kiterjedésű Duna- és Dráva-menti árterület felett átívelő hidak fából készült pilléreit idézi meg. A hét tartóoszlop egyben a hét Bellye-jársábeli települést reprezentálja, ahol a hét to-

vábbi installáció található. Minden oszlop alján egy-egy piktogram jelzi a többi alkotás lelőhelyének földrajzi koordinátáit. A Hidak című alkotás így útmutatóként is szolgál minden Eszék felől érkező látogató számára, hogy Baranyán áthaladó útjuk során megtalálják a többi ins-

tallációt. A Zlatna Greda Természeti Központ bejáratánál áll a „Vaddisznó” elnevezésű, életnagyságot meghaladó méretű installáció; a vizes élőhelyeken a vaddisznó igen gyakori. Itt található még a „Gímszarvas bika” és a „Gímszarvas tehén” életnagyságú alkotások is – a terület legjellegzetesebb szárazföldi állatairól mintázva. A Flex stone (műkö) anyagú „Uszadékfa-pad” modell a part menti uszadékfa jelentőségét tolmácsolja: különféle állatok élő- és búvóhelyétől a víz számára átadott tápanyagok jelentette bőségig sok fontos szerepe van. A „Glóbusz” installáció a Föld bolygót jeleníti meg, és oktatási-didaktikus funkciója van. Segítségével az ököcentrumot felkereső iskolások és látogatók tesztelhetik földrajztudásukat, vagy mágnesek használatával a bolygót fenyegető legsúlyosabb ökológiai veszélyek fényképeit és leírásait elhelyezhetik a megfelelő helyekre. Ennek révén megtanulhatják, hogy e fenyegetések miképp befolyásol-

ják az ökoszisztémát, és hogyan harcolhatunk a bolygónkon egyre inkább úrrá levő káros folyamatok ellen.

„A Baranyai galamb és a Kürt vadászkutyaival” Bellyén található. A Galamb a gazdag régészeti örökséget és a multikulturális együttélést jelképezi, míg a Kürt vadászkutyaival a vadászat régi hagyományát és a szervezett vadgazdálkodást.

„A Károkatona, csőrében paprikával” Kopácson található, és három részből áll: a haluszony a halászatot és a halászat helyi jelentőségét szimbolizálja, a fej Hor-

vátország legnagyobb károkatonáé, a madár csőrébe komponált paprika pedig a híres fűszerpaprikát jelképezi, ami a bellyei járás címerében is megjelenik.

A várdaróci „Női kéz, paprikával” a női munka értékét jeleníti meg a mezőgazdaságban, különösképpen a paprikatermesztésben, amely terméket helyben „Vörös arany” néven ismerik.

A „Jobbágy” Keskenyerdő településen áll, és egyrészt mezőgazdasági tevékenységeket, másrészt a „pustare” elnevezésű apróbb településeket, a bellyei járás dolgozó számára gondosan megter-

vezett majorságokat szimbolizálja. A jobbágy alakja mellett madármotívumra esett a választás, ami Horvátország legfontosabb védett madár-élőhelyét, a Kopácsi Rét Természeti Parkot jelképezi.

A „Római katona kecskével” Laskó településen található, és római időkből származó értékes régészeti lelőhelyre utal, emellett a „Teufels Weg” („Ördög útja”) megépítésére is. A helyiek sose értették, honnan eredtek és milyen céllal létesülhettek ezek az utak, és így legendák alakulhattak ki, melyek szerint az ördög segítségével épültek. A római katona mellett ezért áll kecske, az ördög szimbóluma.

Az utolsó installáció a „Herbárium”, amelyet Tökösön találunk. Az alkotás a Kopácsi Rét Természeti Park gazdag biodiverzitását jeleníti meg, ahol több mint 140 - köztük számos igen ritka - növényfaj él.

Land art in Baranya

Land art as an art movement started its way in the late 1960s in the United States, as part of post-modern development. The mostly monumental creations were set up out in nature, away from inhabited areas, with the aim of calling people's attention and inspiring them. The creation of these artistic pieces were triggered many times by environmental issues, a new phenomenon in that era.

The movement soon reached Europe too. Interestingly enough, it did not take long before it appeared in Hungary as well, beyond the Iron Curtain.

South Transdanubia, besides having many valuable monuments, is also an important area of contemporary art. For some reason, the strange cultural politics of the communist area allowed some degree of freedom for artists to create inspirational pieces. This is how the Nagyhsársány Sculpture Park, a significant centre for creative art in the second half of the 20th century was created in 1968 at the foot of

Szársomlyó Hill near Villány, where nature and art together form a peculiar unity, hosting a few land art creations as well.

European land art is not as uniform, complex and monumental as the American, but rather it is a variety of exploration trips into

nature, looking at the relationship between man, art and nature. It is with a reflection to this concept that four land art pieces were created with the help of the Green Baranja INTERREG project funds in 2019: "Drava Waves" and "Chicken Qupe" in the Old Drava Visitor Centre, "Forest Fireplace" on Jakab-Hill, and "Bat" in Abaliget.

Zlatna Greda puszta with its specific industrial architecture and natural surroundings of the thick wetlands, ponds, reed beds, with many wild animals freely wandering through that area, is a perfect inspiration to a numerous artist for their creation. Because of that, one of the main activities of the „Green Baranya” project was the making of the art installation in the space. Every installation creatively

wooden pylons that served as supporting pillars of the bridges that used to connect the huge wetland area of the Danube and the Drava. Seven pillars also represent seven settlements within the Bilye County in which other installations were installed, and under every pillar, there are geographical coordinates of the locations of other installations with pictograms. In such way, installation the "Bridges" serves as

an indicator to all the visitors coming from Osijek so they can find other installations on their journey. On the very entrance of the Zlatna Greda House in Nature there is the "Wild boar" installation in supernatural size; the boar is a very common wetland inhabitant. Also, there are the "Red deer – Stag" and "Red deer – Hind" in natural size – they are the most interesting specimens of land animals in

interprets the natural and cultural phenomena of the Middle Danube. On the very beginning of all tourist routes from Osijek to Baranya one could come across the "Bridges" installation which represents

the area. "Driftwood bench" model made from flex stone interprets the important role of the driftwood by the river bank, from the habitats of many animals to the nutritive abundance water gets from the wood. The "Globe" installation represents planet Earth and has educative and didactic purpose. With its assistance, the pupils and all visitors of the Eco Centre can check their geography knowledge, and they can also use magnets with the photographs and short descriptions of the biggest ecological threats to the survival of the planet and they can place it on the corresponding position. In that way they can learn how each of them affects the ecosystem and in what way we can fight the negative trends that our planet is overtaken by.

„The Baranya Dove" and „The Horn and Hunting Dog" can be

found in Bilje. The Dove is the symbol of a rich archaeological heritage and the multicultural co-existence, whereas the horn and hunting dog represent the symbol of a long tradition of hunting and organised management of wildlife.

„A Cormorant with Paprika in its Beak" is placed in Kopačevo and consists of three parts: the fishtail represents the fishermen and the importance of fishing in this area, the head represents the largest cormorant colony in Croatia, the paprika placed in the beak of the bird symbolises paprika as part of the coat of arms of Bilje municipality.

„A Woman's Hand with paprika" in Vardarac symbolises the valuable work of women in agriculture, especially in paprika farming and is called "red gold".

„Villein" is placed in Kozjak and is the symbol of agriculture and

small settlements called "pustare" - carefully planned settlements for the workers in Bilje municipality. Beside the villein, a bird motive was chosen, which symbolises Kopački rit Nature Park, being the most important ornithological reserve in Croatia.

„Roman Soldier and Goat" is placed in Lug, which symbolises an archaeological site from the Roman times as well as the construction of a road "Teufels weg" ("The Devil's Highway"). The inhabitants never understood the origin and the purpose of their creation so certain legends were created that the roads were built with the devil's assistance. This is why a goat stands by the Roman soldier.

The last installation is a „Herbarium" placed in Tikveš. It symbolises the biodiversity of Kopački rit, where more than 140 plant species have been recorded, among which many are quite rare.

Fotografije / Fotók / Photos:

Marin i Domagoj Topić

Udruga za zaštitu prirode
i okoliša Zeleni Osijek /
Zeleni Osijek Környezet- és
Természetvédelmi Szervezet
/ association for Nature and
Environment Protection
Green Osijek

Nacionalni park Dunav-Drava
/ Duna-Drava Nemzeti Park /
Duna-Drava National Park

Općina Bilje / Bellyei járás /
Bilje Municipality

Program prekogranične suradnje
Mađarska-Hrvatska

Magyarország-Horvátország
Határon Átnyúló Együttműködési Program

Hungary-Croatia
Cross-border Co-operation Programme

*Prekogranična regija - gdje
rijeka spajaju, a ne razdvajaju*

*Egy határon átnyúló régió,
ahol a folyók összekötnek,
nem elválasztanak*

*A cross-border region where
rivers connect, not divide*

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF CROATIA
Office for Cooperation with NGOs